

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Qvæstio XLIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

prehensionem relationum diuinarum necessaria est A
comprehensio perfectionis, quam per identitatem
realem & formalem habent cum essentia, ac pro-
inde necessaria est comprehensio essentia.

Ad quintum
ad quintum.

Ad quintum dicendum est, ad utramque illatum
satis esse si relationes diuinae uere sint Deus per
identitatem realem ac formalem cu diuina essen-
tia, & quippiam reale, formaliter existens in Deo.
Adde in præfatione illa quemadmodum sensus
non est, in essentia adorari unitatem quoad nega-
tionem diuisionis, quam unitas significat, neque in
maiestate adorari aequalitatem, quasi relatio aequa-
litate, quæ est rationis, adoretur, sed sensus est, per-
sonas quoad essentiam, adorari, ut unum Deum
minime in personis ipsis diuisum, quoad maiesta-
tem uero, seu perfectionem, adorari ut æquales, hoc
est, nullam, ut maiorem, aut minorem aliam ita sensus
non est, in personis adorari proprietatem, quasi
proprietates, seu relationes præcisè considerata ab
essentia, adoretur, sed sensus est, adorari personas
distinctas inter se secundum rem proprietatibus
personalibus, non uero adorari unam tantum per-
sonam, ut impius Sabellius asserbat.

Ad argumē-
tum contra
tertiam con-
clusionem.

Ad argumentum contra tertiam conclusionem
dicendum est, cum non magis mirum sit resultare
eas perfectiones, quam resultare relationes reales
formaliter distinctas à fundamentis, sanè sicut nul-
lum absurdum est concedere hoc secundum, sic
etiam nullum absurdum est concedere illud pri-
mum. Si tamen uera est sententia D. Thomæ, qua
asserat, unum numero relatiuum eadem nume-
ro relatione referri ad multa correlatiua numero
distincta, utique neque tot relationes numero, ne-
que tot numero perfectiones resultabunt, facta
mutatione in aliqua re, quot argumentum resulta-
re infert. Præterea à quibusdam resultantibus, alia
desinerent esse: modicaque admodum est perfe-
ctio cuiusque relationis, sicut & entitas.

QVÆSTIO XLIII.

De missione diuinarum
personarum.

ARTICVLVS I.

Utrum alicui persona diuina conueniat mitti.

IN hac quæstione comparat D. Thomas
personas diuinas aduicem quoad mis-
sionem, in qua ordo ad res creatas, ut vi-
debimus, inuoluitur, unde iure optimo disputatio
hæc vltimum locum in hoc tractatu de gloriosissi-
ma Trinitate obtinet.

Missio diu-
narum perso-
narum qualis
& ad eam qua
requirantur.

Conclusio affirmat. Estque de fide, ut patet ex il-
lo Ioann. 8. Non sum ego solus, sed ego, & qui misit me
Pater. Ioan. 15. Cum uenerit paracletus, quem ego mit-
tam uobis, & alias sæpe. Eam deducit, aut potius in
hunc modum explicat D. Thomas. Missio duo im-
portat. Unum, processionem passiuam missi à mit-
tente, idque aut secundum imperium, quo pacto
Dominus dicitur mittere seruum: aut secundum
consilium, ut consiliarij dicuntur mittere regem in
bellam: aut secundum originem, quo pacto arbor
dicitur mittere flores, aut quouis alio modo: sagitta
namque mitti dicitur à sagittario per vim, quam
illi impressit. Alterum, quod importat, est, missum
aliquo modo incipere esse in termino, ad quem di-
citur mitti, vel quia ibi prius omnino non erat, vel
quia non erat eo modo, quo ibi incipit esse. Diuinis

ergo personis conuenit missio, ut importat proces-
sionem originis à mittente, non uero ut importat
processionem secundum imperium, aut consilium,
aut quouis alio modo ex iis, qui importat, missum
in re missa denotant. Præterea, ut importat, missum
esse nouo modo in termino, ad quem mittitur.
Quod fit, ut ad missionem diuinarum personarum
necessaria non sit mutatio aliqua in personis, quæ
mitti dicuntur. Hoc modo Filius dicitur missus à
Patre in mundum, in quo incepit esse per carnem
assumptam: cum tamen, ut habetur Ioan. c. 1. iam
antea esset in mundo, licet non illo modo.

ARTICVLVS II.

Utrum missio sit æterna, uel temporalis.

IN missio diuina personæ duo includat,
nempe processionem per originem à per-
sona, à qua mittitur, quæ æterna est, &
inceptionem nouo modo in termino, ad quem
mittitur, per effectum aliquem temporalem, ut
per carnem assumptam, aut gratiam, ut articulo
præcedente explicatum est: fit, ut missio diuina
personæ ratione huius secundi, per quod in esse
missionis completur, temporalis sit, & non æterna.
Confirmari uero id potest ex illo ad Galat. 4. Cum
uenit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum.

Obiicies. Sicut missio includit quippiam tempo-
rale, sic etiam includit quippiam æternum: ergo
sicut propter temporale, dicitur temporalis, ita
propter æternum, dicenda est æterna. Neganda est
consequencia, quia missio non existit, nisi quando
integræ ipsius ratio existit, ac proinde quando ex-
istit utramque simul, temporale uidelicet, & æternum:
quare cum utrumque non existat simul, nisi
quando aduenit, quod in missione est temporale:
consequens est, ut missio diuina personæ tempora-
lis sit, & non æterna. Exemplum est accommoda-
tum in Socrate. Licet enim materiam habeat, quæ
à principio mundi fuit, non tamen dicitur fuisse à
principio mundi, sed à tempore, in quo materiam
animus animauit, per quem unã cum materia com-
pleta fuit ratio Socratis.

Quod si rursus obiicias. Licet Christus includat
in sui ratione naturam humanam temporalem, de
eo tamen modo ueram est dicere, fuisse ab æterno,
ratione Verbi diuini, quod in eo est æternum: ergo
eadem ratione, licet missio diuina personæ in-
cludat quippiam temporale, & quippiam æternum,
ratione æterni dicitur fuisse ab æterno. Neganda
est consequencia. Ratio est, quoniam Christus sup-
ponit pro Verbo diuino, quod est suppositum,
quodq; habet, ut sit hic homo per naturam huma-
nam: unde per communicationem idiomatum uere
modo conueniunt Christo, quæ sunt propria Ver-
bi diuini: missio autem diuina personæ, præsertim
cum sit abstractum, non supponit pro sola proces-
sione æterna, sed pro coniuncto ex processionem
æterna & temporalis, ut explicatum est.

Nota distinctionem D. Thomæ in corpore arti-
culi. Aut namque, nominum importantium origi-
nem diuinarum personarum, quedam importare
solam habitudinem ad principium (subaudi, non
determinando terminum): cuiusmodi sunt nomina
processio, & exitus: quedam uero importare habi-
tudinem ad principium determinando terminum.
Atque hæc esse in duplici differentia: quedam enim
determinant terminum æternum, ut sunt nomina,
generatio diuina, spiratio passiuæ: est enim generatio
diuina

diuina processio Filij à Patre, Filius autem terminus est æternus: quædam verò alia determinant terminum temporalem, cuiusmodi sunt nomina, missio, datio personæ diuinæ: mittitur namque persona diuina, vt sit nouo modo alicubi: & datur, vt habeatur ab eo, cui datur: & vtrumque fit per effectum temporalem, estque in tempore. Nomina ergo tertij generis solum dicuntur temporaliter de personis diuinis. Nomina verò secundi generis conueniunt eis ex æternitate, eò quòd tam habitu do ad principium, quam terminus, sint ex æternitate. Nomina autem primi generis partim dicuntur de personis diuinis ex æternitate, & partim ex tempore, pro diuersitate terminorum, ad quos sunt indifferètia. Vnde Filius ex æternitate dicitur procedere, ac exire à Patre vt Deus sit, iuxta illud Michææ 5. *Egressus eius ab initio à diebus æternitatis.* Dicitur ex tempore exire à Patre, vt sit homo. Iuxta illud Ioan. 13. *A Deo exiui, & ad eum vadi,* per naturam scilicet assumptam. Et Ioan. 16. *Exiui à Patre & veni in mundum, iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem.*

ARTICVLVS III.

Vtrum missio inuisibilis diuinæ personæ sit solum secundum donum gratiæ gratum facientis.

Missio diuinæ personæ inplex.

D V P R I M U M est missio diuinæ personæ: quædam visibilis, qualis est quæ vel fit cum aliquo signo sensibili, quo pacto Spiritus sanctus descendit in specie columbæ super Christum, & in specie linguarum ignis in die Pentecostes, vel cum terminus temporalis illius est aliquid sensibile, quo pacto Filius in carne humana missus est in mundum. Alia verò missio diuinæ personæ est inuisibilis. Huiusmodi est missio Filij, aut Spiritus sancti, ad animas interius sanctificandas absque aliquo sensibili signo aduentus, vt communiter in Ecclesia sanctificari solent animæ. Atque de hac sola missione excutitur quæstio proposita.

Prima concl. D. Thomæ.

Tres sunt conclusiones huius articuli. Prima est. Missio inuisibilis diuinæ personæ, solum est secundum donum gratiæ gratum facientis. Simul tamen eum gratia gratum faciente intelligit D. Thomas virtutes & dona supernaturalia, quæ eam concomitantur, vt fidem, spem, donum sapientiæ, &c. Verum tamen intelligit hæc, quando coniuncta sunt cum gratia gratum faciente. Quod dico propter fidem & spem, quæ recedente gratia manent. Conclusio hæc explanatione potius, quam probatione eget. Est enim in ea sermo de missione ad habitandum in creatura intellectu prædita, non quocumque modo, sed peculiari quodam quaest. 8. artic. 3. explicato, nempe per nobilissimum effectum, quem Deus in nobis & in Angelis, dum in via sumus, efficit, quo mediâ filios adoptiuos, hæredesque vitæ æternæ nos constituit, uosque sanctificat, ac sibi per cognitionem & amorem sempiternæ beatitudinis proportionatum coniungit, hoc autem solum fit per gratiam gratum facientem, per virtutesque ac dona, quæ illam comitantur, vt omnes consentiant. Porro quatenus Deus per gratiam gratum facientem nos sanctificat, dignosque reddit, vt, iuxta sensum conclusionis 3. explicandum, per cognitionem & amorem in nobis habitet, dicitur nos efficere templum suum, iuxta illud 1. ad Corinth. cap. 3. *Nescitis quia templum Dei estis: & Spiritus sanctus habitat in vobis? Si quis autem templum Dei violauit*

Missio per donum gratiæ exponitur.

A rit, disperdet illum Deus: templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. Licet autem in hoc articulo, cum sanctis & Scripturis sacris, sermo sit de missione diuinæ personæ explicata, non tamen negat D. Thomas, Deum, personæque diuinæ esse etiam in nobis modo aliquo minus perfecto per gratias gratas datas, & alia dona etiam naturalia: iuxta illud ad Rom. cap. 1. *Sicut non probauerunt habere Deum, in notitia: vbi loquitur de Philosophis naturalibus, & de notitia, quam de Deo lumine naturali compararunt.* Præterea, non negat aliis quoque rationibus esse Deum peculiari quodam modo etiam in rebus intellectu minimè præditis, vt quaest. 8. art. 3. ostendimus.

2. Conclusio. Personam diuinam dari perfectissimè in hac vita per donum gratiæ gratum facientis.

B Secunda conclusio. Persona diuina simpliciter, perfectissimèque modo, quo dari consuevit in hac vita, de quo tantum cum sanctis est sermo hoc loco, solum datur secundum donum gratiæ gratum facientis. Probat, quia res datur ad vsum, aut fruitionem: facultas autem fruendi diuinæ personæ solum est per gratiam gratum facientem, qua quis acceptatur in vitam æternam: ergo diuina persona eodem modo solum datur per donum gratiæ gratum facientis. Præterea, haberi Deum per cognitionem & amorem vitæ æternæ proportionatum, qui modus perfectissimus est, quo Deus ab animabus fidelibus habetur in hac vita, diciturque tentio, iuxta illud sponsæ Cantuorum 3. *Tenui eum, nec dimittam,* solum est per gratiam gratum facientem vnâ cum donis eam concomitantibus: ergo dari personam diuinam, vt eodem modo habeatur, solum erit secundum donum gratiæ gratum facientis.

3. Conclusio.

C Tertia conclusio. Cum conferatur, aut augetur donum gratiæ gratum facientis, ipsamet persona diuina est, quæ mittitur, datur, & habitat in nobis per donum, & non solum donum est, quod datur. Hæc est D. Thomæ hoc loco, Magistri, & Scholasticorum communiter in 1. dist. 14. Contrarium verò fuit placitum quorundam, parum fidei Catholicæ consentaneum, afferentium personam solum dari ac mitti quoad donum ipsius, non verò ipsamet vnâ cum dono, quod datur. Quod autem eorundem placitum parum fidei sit consentaneum, ne amplius dicam, probatur. Quoniam Scripturæ sacre aperte contrarium sonant. Ad Roman. enim c. 5. ait Paulus: *Caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.* Vbi personam ipsam dicit esse datam nobis, & non solum caritatem, quæ est donum illius. Lucæ cap. 1. *Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi.* Ioan. cap. 14. *Ego rogabo Patrem, & alium pariter dabit vobis Spiritum veritatis.* Actuum cap. 1. *Accipietis virtutem superuenientis Spiritus sancti in vos.* Adde, quòd sacre literæ passim dicunt personam ipsam Spiritus sancti mitti, personæque diuinæ ad animas iustorum venire, quæ omnia donis accommodari nequeunt. Augustinus 15. de Trinitate capite 26. *Quomodo, inquit, Deus non est, qui dat Spiritum sanctum? Imò quatenus Deus est, qui dat Deum.* Ambrosius 1. lib. de Spiritu sancto cap. 4. de persona Spiritus sancti aperte loquens, ait: *Ipsam vnâ Spiritum, & Apostoli, & Prophete sunt consecuti, sicut etiam Doctor gentium dicit, quia vnus Spiritum potuimus, quasi eum, qui non queat scindi, sed infundatur in animis, & sensibus illabatur.* Et addit: *Non ergo Spiritus sanctus de substantia corporalium. Hic enim corporibus incorporam infundit gratiam, sed nec substantia inuisibilium creaturarum est: nam & illa sanctificationem eius accipiunt.* Hæc Ambrosius.

D Vt autem intelligatur in quo sensu personæ ipse

mitti, & dari dicantur, quando donum gratiæ gratum facientis nobis confertur, notandum est discrimen, quod cernitur inter hæc duo: persona diuina mittitur, persona diuina datur, & venit ad nos: mitti namque solum conuenit personæ, quæ est ex alia, eò quod mitti, dictum de persona diuina, includat habitudinem originis ad mittentem, vt art. i. explicatum est. Quod fit, vt Patri, qui non est ex alio, non conueniat mitti, sed solum Filio qui est ex Patre, & Spiritui sancto, qui est ex utroque. Dari uero & venire conuenit omnibus tribus personis diuinis: eò quod venire non dicat habitudinem ad alium, à quo quis ueniat. Atque, vt aliquid dari dicatur, satis sit, per identitatem sit dantis, vt q. 38. explicauimus. Vide Christus Dominus Ioann. 14. de eo, qui seruat sermonem ipsius ait: *Pater meus diligit eum, & ad eum uenimus, & mansionem apud eum faciemus.*

Quando ergo confertur nobis donum gratiæ gratum facientis, Deus, quatenus Deus, & tres personæ diuinæ dicuntur venire ad nos, & dari nobis, vt maneat, habitentque in nobis, quatenus ratione caritatis & fidei, donique sapientiæ in nobis esse incipiunt tamquam obiectum cognitum, & dilectum in cognoscente & diligente. Interim tamen, dum hæc nobis insunt habitualiter, Deus personæque diuinæ dicuntur esse in nobis tamquam obiectum cognitum, & dilectum habitualiter: quando uero insunt nobis actus horum habituum, dicuntur esse in nobis tamquam obiectum actu cognitum & dilectum. Itaque non solum dantur, ac ueniunt ad nos dona, sed ratione donorum dantur, & ueniunt ad nos Deus, personæ diuinæ tamquam obiecta, quæ attingimus, & quæ, ratione donorum, sunt in nobis obiectiue, ea phrasi loquendi, qua id, quod de nouo cognoscimus, dicitur in mentem nostram venire, dicimurque attingere, & tenere illud tamquam obiectum cognitum. Quod fit, vt licet Deus in genere causa efficiens, causa sit donorum, quæ sunt in nobis, dona tamen ipsa sint cause, quasi dispositiua, per quas Deus dicitur esse, uereque est in nobis, vt hoc loco in responsione ad secundum D. Thomam affirmat. Iuxta sensum explicatum ait, Ioan. 1. sua canonica cap. 4. *Qui manet in caritate, in Deo manet, & Deus in eo.* Manet namque ipse in Deo tamquam obiectum cognitum & dilectum, vt uitam æternam ei conferat: manet etiam Deus in eo tamquam obiectum cognitum & dilectum dilectione supernaturali uitæ æternæ proportionata, per quam mutua amicitia inter ipsum & Deum intercedit.

Illud aduerte, Deum personæque diuinæ non solum dari nobis per donum gratiæ iuxta modum explicatum, sed etiam, vt sint quasi rector, tutor, & protector noster. Per gratiam quippe efficiuntur Filij & amici Dei, dignique proinde custodia & protectione diuina, quare eo ipso quod in gratia constituitur, efficiuntur de eorum numero, circa quos peculiariter est protectio & custodia diuina, curaque effundendi largius dona sua. Vnde nulla facta mutatione in Deo, sed in nobis, perinde tunc dicitur Deus dari nobis instar rectoris, tutoris, ac protectorem pupilli.

Quia uero non solum caritas, sed etiam cætera dona, quatenus dona sunt, Spiritui sancto ea ratione, vt q. 38. explicauimus appropriantur, quod Spiritus sanctus procedat ut primum donum, efficitur, ut ratione caritatis, aliorumque donorum Spiritus sanctus peculiariter dicatur venire ad nos, dari

explicatum est in q. 38. de personis diuinis

de personis diuinis

Deus & personæ diuinæ dantur ut sint quasi rector, tutor, & protector nostri.

Quare ratione caritatis diuina dicitur peculiariter Spiritui sancto uenire ad nos, atque in

A nobis, habitareque, & manere in nobis. Quia etiam donum sapientiæ, fideisque ipsa, quatenus ad intellectum pertinent, Filio appropriantur, efficitur etiam ut ratione eorum, quando cum caritate sunt coniuncta, Filius peculiari quadam ratione dicatur ad nos uenire, dari nobis, habitare ac manere nobiscum. Et quia filium inuisibiliter ad nos mitti, non est aliud quam procedere à Patre, & incipere esse in nobis prædicto modo, efficitur, ut quando nobis datur, & ad nos uenit dicatur ad nos à Patre mitti. Vnde Augustinus 4. de Trinitate cap. 20. *Tunc inuisibiliter Filius cuique mittitur, sicut à quoquam cognoscitur, atque percipitur, quantum cognoscit, & percipi potest pro capiti, uel proficiente in Deum, uel perfecto in Deo anima rationalis. Non ergo eo ipso, quod de Patre nascitur, missus dicitur Filius, sed eo quod ex tempore cuiusquam mente percipitur, sicut dictum est: Mitte illam, ut mecum sit & mecum laboret.* Hæcenus Augustinus. Denique quia etiam Spiritum sanctum ad nos inuisibiliter mitti, non est aliud, quam procedere à Patre & Filio & incipere esse in nobis prædicto modo, concluditur, ut quando nobis datur, atque ad nos uenit, mitti ad nos dicatur à Patre & Filio: Pater uero, quia à nullo alio est, quando nobis datur, atque ad nos uenit, non dicitur mitti.

B Dubium est, utrum per absolutam Dei potestatem absque aliquo dono creato, operationeque Dei ad extra mitti possit inuisibiliter persona diuina, uenireque ad creaturam rationalem iam existentem. Sunt qui affirmant id posse fieri per solum actum diuinum, quo Deus sua liberalitate acceptet talem creaturam, eique cõferre uelit beatitudinem æternam. Cõtrarium tamen existimo esse uerum. Tum quia missio personæ diuinæ effectum temporalem, atque ad extra includit, ut artic. i. ostensum est, aduentusque sine effectum temporali, & ad extra intelligi nequit. Tum etiam, quoniam cum nullus actus, nullæ uero determinatio uoluntatis diuinæ, possit esse nisi æterna, ratione æternæ acceptionis diuinæ, uoluntatisque conferendi gloriam tali tempore, diceretur Deus missus ex æternitate ad creaturam, aduenisse uero creaturæ ex æternitate, quod nullus concederet. Dicendum itaque est, illud inuolueret contradictionem: quoniam mittere, & uenire ad creaturam, intrinsecè includit operationem effectumque Dei ad extra: quare si nihil ad extra offereretur, mitteretur persona, & non mitteretur, adueniretque, & non adueniret. Quia tamen per eam determinationem cõferre Deus posset creaturæ ius ad uitam æternam in sola Dei liberalitate fundatum: iusque illud non esset aliud, quam respectus rationis, quo creaturæ ex sola Dei liberalitate beatitudo competeret, & concederem sine operatione ad extra posse Deum ex æternitate seipsum quoad ius fruendi conferre: id tamen non esset missio personæ diuinæ, neque aduentus Dei ex æternitate.

nobis habitare.

Datum.

Soluitur. Mitti enim, uoluntatis personæ ad extra non est effectus.

ARTICVLVS IV.

Utrum Patri conueniat mitti.

ARTICVLVS V.

Utrum filio conueniat inuisibiliter mitti.

ARTICVLVS VI.

Utrum missio fiat ad omnes, qui sunt participes gratiæ.

I omnes articuli expositi à nobis sunt articulo 3.

ARTI

ARTICVLVS VII.

Vtrum Spiritu sancto conueniat visibiliter mitti.

DISPVATIO I.

EXCITAT solum questionem D. Thomas de Spiritu sancto, quoniam ex illo Ioan. 1. Et verbum caro factum est. & habitauit in nobis, & ex plerisque aliis scripturae testimoniis notum erat, Filium visibiliter fuisse missum. In corpore tamen articuli utramque visibilem missionem explicat.

Quo loco obserua, quoniam Filius visibiliter est missus, vt per sua merita autor esset gratiae, genūque humanum redimeret, debuisset in vnitatem sui suppositi eam naturam assumere, in qua visibiliter apparuit. At verò, quoniam Spiritus sanctus solum est missus visibiliter in signum inuisibilis missionis per gratiam, idque in vtilitatem Ecclesiae, vt homines ad fidem adducerentur, in eaque corroborarentur, necesse non fuit ea signa sensibilia sibi hypostatice vniret, in quibus visibiliter apparuit, videlicet columbae, nubis, flatus, ac ignis instar linguarum habentis. Id quod affirmant Augustinus 2. de Trinitate c. 6. & ceteri Patres, ac Doctores Scholastici communiter. Tertullianum excipio, qui in libro de carne Christi, paulò post principium, asserere videtur, tum columbam fuisse verum animal de nihilo tunc factum, tum etiam assumptam fuisse ab Spiritu sancto in vnitatem suppositi, fuisseque postea dimissam & in nihilum redactam. Sunt verò signa illa ministerio Angelorum fabricata, non quidem vt ipsorum, sed vt essent signum Spiritus sancti, qui vel tunc inuisibiliter mittebatur, aut antea erat missus, perseverabatque per dona sua in eo, ad quem inuisibiliter erat missus. Quod dico propter signa columbae & nubis, quae super Christum apparuerunt: missio namque illa visibilis Spiritus sancti super Christum non fuit signum missionis inuisibilis per gratiam ad Christum, quae tunc fieret, sed quae in instanti conceptionis facta fuit: totam quippe gratiam Spiritus sancti, quam erat recepturus, accepit Christus in instanti incarnationis, neque vlla additio ei postea facta fuit.

DISPVATIO II.

Vtrum quatuor illa signa visibilis missionis Spiritus sancti fuerint verè ille res, quae apparebant, an similitudines solum earum.

Communis Theologorum sententia est, quatuor illa signa missionis visibilis Spiritus sancti nempe columbam, nubem, flatum, ac linguas dispartitas tamquam ignis, fuisse res extra animam, quae verè mouebant sensus illas percipientium: non verò fuisse res imaginarias, quales esse solebant visiones prophetarum per imagines rerum in sensum internum immittas, absque existentia realiter earumdem rerum, aut aliarum illis similitum, quae sensus Prophetarum mouerent. Augustinum tamen excipio, qui 2. de Trinitate cap. 6. in questionem vertit, an linguae illae, tamquam ignis, fuerint res aliquae, quae sensum mouerent, an verò solae imagines in sensum externum immittas, quae id ostenderent, cum tamen nihil omnino esset extra sensum, quod adprehenderetur. Ac licet Au-

gustinus eo loco aniceps sit, communis tamen ac vera sententia est, quam retulimus, eamque amplectitur ipse Augustinus circa linguas illas epistola 102. Quod ergo quaerimus hoc loco est vtrum quatuor illa signa essent illae eadem res quae videbantur, an solum res illis similes.

Quod ad flatum attinet, conueniunt omnes fuisse verum flatum. De nube probabile existimo, eam ex aere condensato per compressionem, atque applicando actiua passiuus, fuisse Angelorum ministerio fabricatam, continuoque euanuisse aere reducete se ad suam pristinam dispositionem. Supplicor praeterea aërem illum non transiisse in substantiam aquae, sed retinuisse formam aëris: vapor autem, ex quo constat nubes, de substantia est aquae, vt in libris Meteororum ostendimus.

De linguis, quae in die Pentecostes super Apostolos apparuerunt, in primis constat non fuisse veras linguas de substantia carnis, neque hauduisse earum effigiem quo ad colorem, sed solum quo ad figuram. Affirmandum praeterea est, non fuisse de substantia ignis: rum quia aliàs combussissent Apostolos, nisi interuenisset miraculum: non sunt autem multiplicanda miracula sine necessitate: tum vel maximè, quoniam sacra historia Actorum 2. non affirmat linguas illas fuisse ignis, sed tamquam ignis: quare habebant quidem ignis effigiem, non tamen erant verus ignis, vt iplamet sacra historia aperte innuit: Videntur ergo fuisse de substantia aëris, vt de nube lucida dictum est, expletòque ministerio, aëreque redeunte ad suam pristinam dispositionem, continuo, & effigiem illam linguarum, & colorem ignis amisisse.

Præcipua difficultas est circa columbam, fueritne verum animal. D. Thomas 3. parte quaest. 39. artic. 7. cum Augustino de Agone Christiano capite 22. existimat fuisse verum animal de nouo creatum. In eadem sententia fuit Anselmus in caput tertium Matthaei.

In contraria sententia, quae dicit non fuisse verum animal, sunt Ambrosius lib. 1. de sacramentis cap. 7. Neque affirmat contrarium in lib. de iis, qui ministeriis initiantur cap. 4. siattè legatur, Chrysostomus homilia 12. in Matthæum, Procopius Gazæus in Genesim c. 18. Lira in cap. 3. Matthaei, D. Thomas in 1. dist. 17. q. 4. art. 3. ad tertium. Egidius eadem dist. in 2. principali q. 2. Durandus q. 14. Caietanus tertia parte loco citato, & in c. 3. Matth. Bartholomæus Torres hoc loco, Abulensis super Matth. c. 3. q. 84. & plerique alij, in eademque fuit Augustinus epistola 102. Probari autè potest primò & præcipuè, quoniam Euangelistae omnes loquuntur de ea, non vt de animali, sed vt de effigie animalis. Matthæus, & Lucas vterque 3. c. dicant, sicut columba. Marcus c. 1. tamquam columba. Ioannes cap. 1. quasi columba. Secundo, quia omnes concedunt linguas, quae apparuerunt super Apostolos, non fuisse verum ignem, sed similitudinem ignis: sicut autem Lucas Actorum 2. vsus est aduerbio similitudinis, dicens, tamquam ignis: ita in proposito omnes Euangelistae vsi sunt aduerbis similitudinis ad exprimendum signum columbae: ergo non fuit verum animal, sed effigies animalis. Tertio, quia ad denotandum, significandūque aduentum Spiritus sancti non erat necessarium verum animal, sed satis erat similitudo animalis: ergo fuit similitudo ex aere ministerio angelorum fabricata, quae continuo expleto ministerio, vt Augustinus epistola citata ait, desinit esse, & non fuit verum animal de nouo productam.

Verum

Flatus in quo Spiritus sanctus apparuit verus extitit. Nubes quid.

Lingua quales.

Columba in qua Spiritus sanctus apparuit an fuerit animal.

Missio visibilis Filij exponitur.

Columba in qua Spiritus sanctus apparuit non fuit assumptus.

Signa visibilis missionis Spiritus sancti fuisse res veras.

Obiectio.

Verum contra obiciunt autores opposita sententia, quia si Spiritus sanctus apparuisset in specie columbae, & non in vera columba, decepisset Ioannem aspicientem, & credentem esse veram columbam. Neganda est tamen consequentia: ipse namque Ioannes verè agnouit non fuisse columbam, sed instar eius effigiem. Vt enim habetur Ioan. 1. Testimonium perhibuit Ioannes dicens, Quia vidi Spiritum sanctum descendentem quasi columbam. Adde, quod si argumentum alicuius esset momenti: probaret etiam Spiritum sanctum decepisse, quando in specie ignis, & non in vero igne, descendit super Apostolos.

Alia obiectio.

Obiciunt secundò, Filius Dei apparuit in vera humanitate: ergo & Spiritus sanctus in vera columba. Neganda est quoque consequentia: quia Filius assumpsit humanitatem in vnitatem suppositi, vt per eam mereretur, redimeretque genus humanum. Spiritus sanctus verò solum est vsus specie columbae, vt significaret presentiam suam, ad quod non erat opus vero animali.

Diluitur.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum persona diuina non mittatur, nisi ab ea à qua procedit eternaliter.

1. Conclusio. Missio propria solum persona mittitur ab ea, à qua procedit.

In prima conclusio. Si missio sumatur propriè, persona diuina, quæ persona diuina est, solum dicitur mitti ab ea, à qua procedit eternaliter: quare neque Filius mittitur à se, neque ab Spiritu sancto, sed à solo Patre, neque Spiritus sanctus mittitur à seipso, sed à Patre & Filio. Hæc pater ex hætenus dictis, quoniam missio propriè sumpta includit ordinem originis ad personam mittentem.

2. Conclusio. Christus vt homo, quo pacto missus.

Secunda conclusio. Filius Dei factus iam homo, & quatenus homo, mittitur ad prædicandum, redimendumque genus humanum per mortem suam, &c. à tota adorandissima Trinitate, atque ad eò non solum à Patre, sed etiam ab Spiritu sancto, & à seipso, quatenus Deus est, imò ad id præceptum illi, vt homini, imponitur à tota augustissima Trinitate. Hæc est Iginij epistola 1. decretali ad omnes Christi fideles, cuius hæc sunt verba: Filius non secundum Deitatem solum à Patre missus est, sed secundum carnem: quam clementer, & pie pro nobis assumere non dedignatus est. Nam quod semetipsum (exinanita maiestatis suæ potentia) idem se Filius miserit, Apostolus contestatur, & dicit: Semetipsum exinanuit formam serui accipiens: & humiliavit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Eadem est Concilij Toletani vndecimi in confessione fidei, vbi habetur: Missus Filius, non solum à Patre sed & ab Spiritu sancto missus esse credendus est, in eo quod per prophetam dicitur: Et tunc Dominus misit me, & Spiritus eius. A semetipso quoque missus accipitur, pro eo quod inseparabilis, non solum voluntas, sed operatio totius sanctissimæ Trinitatis agnoscitur. Hætenus Concilium illud. Iuxta hanc conclusionem (vt Concilium Toletanum exponit) intelligitur illud Isaia 48. Dominus meus misit me, & spiritus eius.

A Item illud Isaia 61. Spiritus Domini super me, èd quod vnxerit me, ad annunciandum mansuetis misit me, vt mederer contritis corde, vt predicarem captiuis indulgentiam, &c. Quem locum Christus-Luca 4. affirmat intelligi de se ipso. Ratio verò huius conclusionis est, quoniam Christus, quatenus homo, est à tota gloriosissima Trinitate, atque ad eò à se ipso, quatenus est Deus: quare à se ipso & à tota diuinissima Trinitate dici potest propriè mitti, si eo modo spectetur. Ad propriam namque missionem satis est, si quatenus homo, sit alius à se ipso, quatenus est Deus, quoad naturam.

B Tertia conclusio. Ratione effectus ad extra, secundum quem persona dicitur mitti & ratione liberæ voluntatis, qua mitti donarique dicitur, quorum vtrumque ad rationem missionis personæ diuinæ exigitur, Filius dici potest, minus propriè, mitti, tum ab Spiritu sancto, tum à se ipso: Spiritus sanctus quoque dici potest mitti à se. Hanc affirmant Augustinus 2. de Trinitate. c. 5. Magister, & plerique Scholastici in 1. d. 15. atque iuxta eam sunt intelligendi. Potest autem ex eo probari, quoniam opera augustissimæ Trinitatis ad extra sunt indiuisa, volitioque illa libera, qua persona liberè mittitur, est volitio essentialis, ac proinde communis toti altissimæ Trinitati. Quia tamen missio personæ diuinæ, si propriè sumatur, atque vt in Scripturis sacris sumi consuevit, vltra effectum temporalem, & actum illum liberum voluntatis diuinæ, includit etiam personam, quæ mittitur, non solum distinctam esse à mittente, sed etiam ex ea æternaliter procedere, vt art. 1. explicatum est, inde est, vt neque Filius, quæ persona diuina est, propriè mitti dicatur à se, aut ab Spiritu sancto, neque Spiritus sanctus, aut Pater, mitti à se ipsis dicantur: neque verò id in Scripturis sanctis reperitur.

C Circa dubium, quod D. Thomas in 3. argumeto tangit, & ad quod respondet in calce articuli, vtrum scilicet homines dare possint Spiritum sanctum, sit 1. conclusio. Homines dare non possunt Spiritum sanctum, vt dare importat autoritatè, saltem quoad originem, comparatione eius quod datur, atque vt is dare dicitur, cuius est, quod datur. Hæc est notissima. Iuxta hunc sensum negant Augustinus 15. de Trinitate cap. 26. D. Thomas hoc loco, Magister in 1. dist. 14. & Scholastici eadem distinctione, homines dare Spiritum sanctum.

D Secunda conclusio. Cum sacramenta, modo causarum moralium, attingant gratiæ, secundum quam Spiritus sanctus confertur, ministri Ecclesiæ conficientes, applicantesque sacramenta, sunt causæ instrumentales, quod confertur gratia, secundum quam Spiritus sanctus confertur, eaque ratione aliquo modo cooperatur, vt Spiritus sanctus confertur: absolute tamen, hoc est, sine addito, dicitur non sunt conferre, aut dare Spiritum sanctum: quoniam id, simpliciter loquendo, denotare videtur conferre & dare iuxta sensum primæ conclusionis. Ita tandem pro nostra tenuitate finem imposuimus expositioni abditissimi huius mysterij sanctissimæ Trinitatis, Deo optimo Maximo concedente, cui laus & honor in sæculorum sæcula. Amen.

3. Conclusio. Missio proprie sumpta, quæ personæ diuinæ, dicitur à se, & à personis à qua non procedit.

As homo, dar ipse spiritum sanctum.

1. Conclusio. Homines pro sacramentis quatenus Spiritus sanctus datur dicuntur.

MOL
INDI
D